

در نشست «دانشگاه، خانه گفت‌وگو» دانشگاه آزاد بررسی شد

چگونگی آمریت در حکمرانی نظام جمهوری اسلامی

دانشگاه آزاد اسلامی همزمان با رویدادها و تحولات اخیر کشور جلساتی با عنوان «دانشگاه، خانه گفت‌وگو» را با مسائل روز، هر هفته در سازمان مرکزی دانشگاه برگزار کرده است. نظم آمرانه، موضوع هشتمین جلسه نشست هم‌اندیشی دانشگاه بود. در جلسه هم‌اندیشی این هفته که دوشنبه ۱۲ دی ماه برگزار شد صورت مناظره بین سید یوسف مرادی عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد الکترونیک و جهان‌بخش محبی نیا نماینده سابق مجلس و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی به تفصیل پرداخته شد. در پایان این جلسه نیز سید محمود علیزاده طباطبایی عضو کانون وکلای فرانسه سرپرست عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب و جعفر موحدی عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز و صاحب‌شهری برخی از اشکالاتی که در قانون اساسی وجود دارد را مطرح کردند. گزیده‌ای از مباحث مطرح شده در این نشست را در ادامه می‌خوانید.

خلاف نظر جامعه ایران نمی‌توان اعمال قدرت کرد

سید یوسف مرادی عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد الکترونیک: «تعریف از نظم آمرانه چیست؟ این کلمه معانی بسیار متفاوتی را دارد و در برخی از تعاریف نظم آمرانه بسیار مثبت و در برخی دیگر از تعاریف بسیار منفی معنی می‌شود. باید توجه شود که معنی مورد نظر این جلسه کدام معنی از این کلمه است. در خصوص حکمرانی و نظم آن در تاریخ معاصر ما تجدید آمرانه است که از عصر پهلوی اول شروع شده است. ضمن آنکه ذات ساختار حاکمیت در هر نوع آن در حالت مردم‌سالارانه باشد و حاکمیت وکالتی از جانب مردم برای اعمال نظم و عدالت در باور اکثریت را اجزایی کند. در کنار این تعاریف، نظم آمرانه تعریف دیگری را در کشورهای که بر اساس کودتا شکل گرفته و به اصطلاح سلطنتی هستند و در آن‌ها مشارکت مردمی نیست، دارد. در این حکومت‌ها چون مردم قدرت را به حاکمیت تفویض نکرده‌اند، آمریت با نظام‌ها مانند دموکراسی متفاوت است. نمونه‌های این نوع حکومت مانند پهلوی اول در ذهن همه وجود دارد. موضوع اصلی این است که آیا امروز ما با نظم آمرانه در نظام کشور روبه‌رو هستیم؟ این بستگی به آن دارد که از چه زاویه‌ای به حکمرانی نگاه کنیم. آیا مردم به آن وکالت اجرای نظم را داده‌اند؟ یا بر اساس اعمال زور به قدرت رسیده و خودش اعمال قدرت می‌کند؟ بر اساس این تعریف یعنی اهمیت به آن است که از کدام زاویه به نظم آمرانه نگاه شود. فارغ از زمانی که به قدرت از منظر آمریت نگاه می‌شود باید دید از چه بستری به این موضوع نگاه می‌شود. آیا از بستر جامعه عربستان نگاه می‌شود یا از جامعه ترکیه؟ خود جامعه نیز در این موضوع اهمیت دارد. به طور اساسی تاریخ معاصر جامعه ایرانی بعد از مشروطه نشان می‌دهد که خودش عامل مهمی در مقابل قدرت بوده و هر زمانی که قدرت خواسته که در مقابلش بایستد، ضربات شدیدی از جامعه خورده است. برای مثال نهضت ملی شدن صنعت نفت یک نهضت کاملا مردمی است و زمانی که حاکمیت وقت در مقابل آن می‌ایستد و منجر به انقلاب اسلامی می‌شود. حتی در تاریخ انقلاب ما و بعد از جنگ تمام تحولاتی که در حوزه‌های مختلف صورت گرفته مانند شکل‌گیری جریان دوم خرداد از قبیل آزادی‌های اجتماعی و توسعه سیاسی است. پس از این زمان از دل جامعه اجتماعی شخص احمدی‌نژاد با مطالبه عدالت‌خواهی بیرون می‌آید. در زمان بعد نیز روحانی با مطالبه عبور از تحریم شکل می‌گیرد. با توجه به توضیحاتی که داده شد، برداشت من از تاریخ ایران پس از مشروطه این است که در جامعه ایرانی، نمی‌شود از نوع منفی آمریت استفاده کرد. به بیان دیگر نمی‌شود خلاف نظر جامعه ایرانی را اجرا کرد. در این امر متغیر مردم نیز اهمیت دارد و باید آن را نیز در نظر گرفت.»

تقسیم آمریت به ۲ بخش منفی و مثبت

جهانبخش محبی نیا عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی: «ذات بحث مبهم است و این محصول می‌تواند منشأ تحقیق و استدلال و روایت‌های جدیدی باشد. برخی از نویسندگان آمریت، آمرانگی و گفتمانی تاریخ ایران را از زمان صفویه می‌دانند و شروع ایجاب به این عارضه را از همان زمان گفته‌اند. به عقیده آنها شکل خشن این امر در دوره قاجار و پهلوی اجرا شده و جمهوری اسلامی نیز در همین ردیف لحاظ شده است. از سوی دیگر برخی از نویسندگان منکر آمریت در جمهوری اسلامی هستند و تحت هیچ شرایطی پذیرای لانه و آشیانه آمریت در ساختارهای جمهوری اسلامی نیستند. به عقیده من باید آمریت را مورد بررسی قرار دهیم. در بسیاری از مواقع ما از یک کلمه برداشت‌های متضاد داریم و متناسب با آن گزاره‌های متناقض و روش غیر هم‌هانگ تجزیه و تحلیل نامربوط از آن‌ها نتیجه می‌شود. در توضیح آمریت به واژگانی مانند قدرتی و امر تحکم‌آمیز اشاره شده است. این توصیفات در ادبیات عام مردم به این مفهوم عرضه شده اما نگاه علوم سیاسی، تحقیقاتی و اجتماعی به آمریت این نیست. به عقیده من جهان هستی با آمریت شکل گرفته است. اگر آمریت در نظر گرفته نشود هیچ کدام از مواردی مانند خانواده، ساختمان و هستی ایجاد نمی‌شود. حتی در قرآن نیز با آمریت بخوان، و بگو... بیان شده است. نکته دیگر، ما یک مقدار در اداره جامعه به مفهوم علمی، ساختاری و اداری آن را نفی می‌کنیم. یعنی هر زمانی که آمریت جنبه منفی پیدا می‌کند آن را در نظام جمهوری اسلامی نفی می‌کنیم. برای مثال زمانی که دموکراسی را در مقیاس جهانی می‌خواهیم بررسی کنیم؛ حتی کشور عربستان را نیز در آن بررسی دموکراسی وارد می‌کنیم. یک ملک سنجش دقیقی نیز وجود ندارد که با رویکرد

علمی این ادعاها را بسنجد و در همه این نگاه‌ها آشفتگی به وجود می‌آید و در نتیجه همین نگاه‌ها شبه علم و خرافه را تولید می‌کند. به عقیده من آمریت در قدرت موضوعیت دارد و قدرت، سازمان و جامعه بدون آمریت شکل نمی‌گیرند. آنچه در تعریف آمریت اهمیت دارد، نوع نگاهی است که به آن می‌شود. این آمریت اگر با حکمرانی درستی، به معنای Government همراه شود، کارآمدی را تولید می‌کند. اگر آمریت با شیوه‌های نرم اعمال شود در جوامع لیبرال دموکراسی به آزادی فردی و به حکومت منجر و اگر آمریت بدون نگاه به حکمرانی دینفع و سخت اعمال شود، سلطه و نارضایتی ایجاد می‌کند. برای مثال خون نجس است اما مایع حیات بدن است. امروز نباید جمهوری اسلامی را بدون آمریت بدانیم. اگر معتقد به نظامی بدون آمریت هستیم یعنی جمهوری اسلامی به صورت کلی وجود ندارد. پس بسنج و ارتش و دانشگاه بطور به وجود آمده است؟ در نتیجه مهم است آمریت به معنای مصطلح استفاده نشود. فرانسویس فوکویاما در کتاب نظم و زوال سیاسی که در سال ۲۰۱۴ منتشر شده از ظهور مجدد ویژه‌پووری و پدربسالاری در آمریکا نگرانی می‌کند. در کشوری که خود فوکویاما درباره آن گفت، جامعه و دولت‌ها از منظر تکامل به حد اعلا رسیده‌اند و دیگر جایی برای رشد وجود ندارد. اما اگر امروز به آن مصیبت‌های جهانی از قبیل بحران‌های فقر و مالی، توربیسیم، جنگ و... اشاره کنیم، واقعا جهان به آشفتگی رسیده است. در نتیجه یعنی نگاه آمرانه برای حکومت‌ها را فرهنگ‌های لیبرال دموکرات نیز برای خود نمی‌کنند. حتی قانون اساسی نیز آمریت است؛ منتهی نحوه اجرای این آمریت اهمیت دارد. امروز در ادبیات سیاسی، عام و جامعه‌شناسی اگر نگاه شود، امروز نظام‌های آمرانه، تجدید آمرانه و موضوعیت دارد و مورد بحث قرار دارد. در بسیاری از کشورها مانند ارگوئه و آرژانتین نظام آمرانه سلسه‌مراتبی وجود دارد. یعنی از نظام آمرانه ارتش نجات پیدا کرده‌اند و به یک نظام آمرانه دیگر مبتلا شده‌اند. به عقیده من در نظام جمهوری اسلامی به دلایل مختلف تاریخی، حکومتی و جامعه‌شناسی هم حکومت و هم جامعه به نوعی گرفتار آمریت است. شاید برخی برای این آمرانگی که در جامعه وجود دارد، آن را از سر ناچاری قلمداد کنند. برای مثال هنوز در مدارس کشور دانش‌آموزان تنبیه می‌شوند که این خود نوعی آمرانگی در بُعد اجتماعی است. کلاس درس و دانشگاه‌های کشور در جایگاهی که برای معلم و قاضی در نظر گرفته نشان از همین آمرانگی دارد. حتی در مدارس این آمرانگی به صورت منفی استفاده می‌شود. حتی در دانشگاه، استادها از برابری و دموکراسی حرف می‌زنیم و درس می‌دهیم اما دانشجوی دوره دکتری را در شرایطی قرار می‌دهیم که اصلا به او آزادی را یاد نداده‌اند. مراد از ساحت علم، دین، هنر و حتی ریاضی رسیدن به فهم و رهایی است. باید فرد از بند نگاه آمرانه قاضی به شهروند رها شود. مکتب‌آمیز به دنبال راهی فرد از نگاه آمرانه است. در بیان مقام معظم رهبری و امام نیز تاکید شده که در نظام اسلامی فرد برمی‌خیزد و تیزترین انتقادها را از رهبر جامعه اسلامی می‌کند. این در حالی است که جامعه امروز ایران حتی جرات انتقاد به یک امام جمعه را ندارد. در دانشگاه کسی به مدیر دانشگاه نمی‌تواند نقدی را وارد کند و این بدان معناست که نظام آمرانه منفی در کشور به یک فرهنگ تبدیل شده است. زمانی که جامعه دچار آمرانگی است چه‌بسا مدیر بالا آمده از آن جامعه نیز این همراهی را خواهد کرد. امر را می‌توان به وزیر، رئیس جمهور و همه ارکان آن نظام نسبت داد و اگر ماسا صرفا حکم به رفع آمرانگی کنیم، در واقع ما فرآیند آمرانگی را دچار پیچیدگی، نفرت، تمارض و عقب‌گرد می‌کنیم.»

آمریت در ۲ بخش مجزا احتمالا به وجود آمدن دارد

مرادی: «زمانی که جامعه را دچار آمریت می‌دانیم و زمانی که حکمرانی را دچار آمرانگی می‌دانیم ۲ موضوع کاملا مجزا از ۲ دایره سوا از هم قرار دارند. زمانی که یک سندروم یا عارضه‌ای را برای جامعه در نظر می‌گیریم، در دایره تربیتی و روانشناسی قرار می‌گیرد. اما زمانی که حکمرانی را دچار یک عارضه یا سندروم در نظر می‌گیریم دیگر در دایره تربیتی و روانشناسی قرار ندارد و ممکن است در دایره عمومی مانند علوم سیاسی و حقوق قرار بگیرد. این سوال که آیا جامعه ایرانی دچار آمریت است؟

آزاد کنید. امروز در کشوری که کودتای سیاسی و نهضت آزادی در آن شکل گرفته تبدیل به جایی شده که بسیاری از پسرهای افراد مهم و تاثیرگذار در انقلاب اسلامی نمی‌توانند در آن حاضر شوند. چرا باید از ورود دونفر غیر حزب‌اللهی به پارلمان مجلس ترس داشته باشیم؟ امروز در جامعه چه اتفاقی افتاده؟ جز اینکه اصلاح‌طلب‌ها را کنار زده‌ایم و اصولگراها را چند تکه کرده‌ایم؟ انصاف و ادب حکم می‌کند تا حقوق مردم دیده و بیان شود. زمانی که شما دایره ورود به مجلس، شوراها و ریاست جمهوری را اینقدر تنگ می‌کنید؛ به غیر از ۶ درصد نتوانند در آن حاضر شوند. اینجا صحبت از حکمرانی خواندن، ورود از متن و خداحافظی با حاشیه است. ما عزت و اقتدار جمهوری اسلامی را می‌خواهیم. اگر حکمرانی خوبی در کشور باشد که نباید اتفاقات اخیر بیفتند. به بیان فوکویاما تمدن توسعه آمرانه به دموکراسی یک گزاره است، یعنی توسعه آمرانه مقدم بر دموکراسی است. امروز در کشور تمام روزه‌های مشارکت را بسته‌ایم و به راحتی می‌گوییم آزادانه‌ترین کشور را داریم. فوکویاما فرانسوی می‌گوید قدرت تنها جنبه سلمی و تسلط ندارد و می‌تواند زاینده باشد و تولید ایجاد کند. در جمهوری اسلامی مناسفانه به گونه‌ای صحبت می‌کنیم که انگار مردم متوجه شرایط نیستند، برای مثال تورم ۶۰ درصدی را کاهشی می‌گوییم، در حالی که مردم می‌بینند قیمت خوراک، پوشاک و مسکن هر روز افزایش دارد. این نتیجه آن است که ما حکمرانی درستی نداریم. اندیشمندان اروپایی در مورد نظام حکمرانی خودشان سخن می‌گویند و آن نظام را مانند ویترنی به نمایش می‌گذارند و بخش‌های آمرانه آن را مشخص می‌کنند و از آن نظام حکمرانی خلق می‌شود. یکی از ویژگی‌های جامعه امروز ایران مداخله حکومت در بسیاری از مسائل زندگی مردم است. در نظام اسلامی ولی‌فقیه وجود دارد تا از استبداد دستگاه‌ها جلوگیری شود، برای مثال امام خمینی (ره) در خصوص مسجد گفت زمانی که مسجدی از منظر عمرانی مزاحمت برای مردم دارد، آن را خراب کنید. در زمان پیامبر نیز مسجد ضرار را خراب کردند. در حالی که ولایت‌فقیه را امروز تبدیل به قدرتی کرده‌اند که انگار هیچ منطقی را قبول نمی‌کند. به واقع مقام معظم رهبری این‌گونه نیستند ولی برخی افراد-که هیچ شناختی از کشور ندارند- به راحتی امر ولی‌فقیه را در رابطه با مسائل بین‌الملل نیز زیر پا می‌گذارند. مشکل ما امروز این افراد هستند و کارهایی که می‌کنند. در این سلسله‌جلساتی که در دانشگاه برگزار شد برخی افراد نظام در آن شرکت کردند و بلااستثنا از آمریکا شروع کردند و با مشکلات خانوادگی معترضان تمام کردند. بدون هیچ شناختی از مسائل کشور و شناخت مشکلات مردم سخنان خود را می‌گویند. چه تعریفی از عدالت در کشور وجود دارد؟ تعریف اجرائی از عدالت در جامعه‌شده‌است؟ اختلاف برداشت از عدالت در زمان امام‌علی (ع) این قانون یا من همسو هستند اما ممکن است سال‌ها بعد این همسویی نباشد. این بدان معنی نیست که حاکمیت با خصلت آمریت برخورد می‌کند. زمانی که به تاریخ آمریت توجه نمی‌شود می‌بینیم استدلال‌هایی را داریم که مشکلی راه‌حل نمی‌کند. براساس شرایط زمانی یک قانون تصویب می‌شود؛ باید در نظر گرفت که قانون که وحی منزل نیست که تا ابد از همان امر تبعیت کرد. مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۳۹۸ گزارشی دارد که در آن آمده ۶۵ درصد مردم جامعه با گشت ارشاد مشکل دارند و فقط ۱۵ درصد ایرانی به دنبال جنبایی هستند که از منظر قانون ناهنجاری است. ۷۵ درصد از جامعه ایرانی تصور عرفی از حجاب دارد و بسته به مناطق مختلف این عرف تفاوت می‌کند. در نتیجه به خاطر مشکلات امروز نگوییم ظالمانه و آمرانه به مردم حکومت می‌شود.»

جای پرسشگر و پاسخگو عوض شده است

مرادی: «در فضای کنونی کشور جای پرسشگر و پاسخگو عوض شده و آقای محبی نیا از من سوالاتی می‌پرسد که پاسخش را من نباید بگویم. شما که ۱۶ سال در این کشور مسئول و نماینده مجلس بودید باید پاسخ دهید. شما به صراحت گفتید که تصمیم در جای دیگری از مجلس گرفته می‌شود و باید از شما پرسید؛ این را بر مردم در میان گذاشتید؟ چه لایحه‌ای برای این موضوع طرح کردید؟»

محبی نیا: «بله، بارها این را بیان کردم.»

مرادی: «بسیاری از مسئولان و نمایندگان مجلس هیچ چیز جدیدی برای اداره کشور نداشتند که بخواهند به قوانین کشور افزوده کنند. چرا طرحی برای جمع کردن گشت ارشاد مطرح نکردید؟ شما مطرح می‌کردید؛ می‌گذاشتید شورای نگهبان رد کند. حداقل کاری برای این امر می‌کردید. من

آزاد کنید. امروز در کشوری که کودتای سیاسی و نهضت آزادی در آن شکل گرفته تبدیل به جایی شده که بسیاری از پسرهای افراد مهم و تاثیرگذار در انقلاب اسلامی نمی‌توانند در آن حاضر شوند. چرا باید از ورود دونفر غیر حزب‌اللهی به پارلمان مجلس ترس داشته باشیم؟ امروز در جامعه چه اتفاقی افتاده؟ جز اینکه اصلاح‌طلب‌ها را کنار زده‌ایم و اصولگراها را چند تکه کرده‌ایم؟ انصاف و ادب حکم می‌کند تا حقوق مردم دیده و بیان شود. زمانی که شما دایره ورود به مجلس، شوراها و ریاست جمهوری را اینقدر تنگ می‌کنید؛ به غیر از ۶ درصد نتوانند در آن حاضر شوند. اینجا صحبت از حکمرانی خواندن، ورود از متن و خداحافظی با حاشیه است. ما عزت و اقتدار جمهوری اسلامی را می‌خواهیم. اگر حکمرانی خوبی در کشور باشد که نباید اتفاقات اخیر بیفتند. به بیان فوکویاما تمدن توسعه آمرانه به دموکراسی یک گزاره است، یعنی توسعه آمرانه مقدم بر دموکراسی است. امروز در کشور تمام روزه‌های مشارکت را بسته‌ایم و به راحتی می‌گوییم آزادانه‌ترین کشور را داریم. فوکویاما فرانسوی می‌گوید قدرت تنها جنبه سلمی و تسلط ندارد و می‌تواند زاینده باشد و تولید ایجاد کند. در جمهوری اسلامی مناسفانه به گونه‌ای صحبت می‌کنیم که انگار مردم متوجه شرایط نیستند، برای مثال تورم ۶۰ درصدی را کاهشی می‌گوییم، در حالی که مردم می‌بینند قیمت خوراک، پوشاک و مسکن هر روز افزایش دارد. این نتیجه آن است که ما حکمرانی درستی نداریم. اندیشمندان اروپایی در مورد نظام حکمرانی خودشان سخن می‌گویند و آن نظام را مانند ویترنی به نمایش می‌گذارند و بخش‌های آمرانه آن را مشخص می‌کنند و از آن نظام حکمرانی خلق می‌شود. یکی از ویژگی‌های جامعه امروز ایران مداخله حکومت در بسیاری از مسائل زندگی مردم است. در نظام اسلامی ولی‌فقیه وجود دارد تا از استبداد دستگاه‌ها جلوگیری شود، برای مثال امام خمینی (ره) در خصوص مسجد گفت زمانی که مسجدی از منظر عمرانی مزاحمت برای مردم دارد، آن را خراب کنید. در زمان پیامبر نیز مسجد ضرار را خراب کردند. در حالی که ولایت‌فقیه را امروز تبدیل به قدرتی کرده‌اند که انگار هیچ منطقی را قبول نمی‌کند. به واقع مقام معظم رهبری این‌گونه نیستند ولی برخی افراد-که هیچ شناختی از کشور ندارند- به راحتی امر ولی‌فقیه را در رابطه با مسائل بین‌الملل نیز زیر پا می‌گذارند. مشکل ما امروز این افراد هستند و کارهایی که می‌کنند. در این سلسله‌جلساتی که در دانشگاه برگزار شد برخی افراد نظام در آن شرکت کردند و بلااستثنا از آمریکا شروع کردند و با مشکلات خانوادگی معترضان تمام کردند. بدون هیچ شناختی از مسائل کشور و شناخت مشکلات مردم سخنان خود را می‌گویند. چه تعریفی از عدالت در کشور وجود دارد؟ تعریف اجرائی از عدالت در جامعه‌شده‌است؟ اختلاف برداشت از عدالت در زمان امام‌علی (ع) این قانون یا من همسو هستند اما ممکن است سال‌ها بعد این همسویی نباشد. این بدان معنی نیست که حاکمیت با خصلت آمریت برخورد می‌کند. زمانی که به تاریخ آمریت توجه نمی‌شود می‌بینیم استدلال‌هایی را داریم که مشکلی راه‌حل نمی‌کند. براساس شرایط زمانی یک قانون تصویب می‌شود؛ باید در نظر گرفت که قانون که وحی منزل نیست که تا ابد از همان امر تبعیت کرد. مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۳۹۸ گزارشی دارد که در آن آمده ۶۵ درصد مردم جامعه با گشت ارشاد مشکل دارند و فقط ۱۵ درصد ایرانی به دنبال جنبایی هستند که از منظر قانون ناهنجاری است. ۷۵ درصد از جامعه ایرانی تصور عرفی از حجاب دارد و بسته به مناطق مختلف این عرف تفاوت می‌کند. در نتیجه به خاطر مشکلات امروز نگوییم ظالمانه و آمرانه به مردم حکومت می‌شود.»

توسعه آمرانه به دموکراسی می‌رسد

محبی نیا: «مشکل امروز جامعه همین است که اگر اکثریت مردم در سال ۱۳۶۲ به یک قانون رسیدند؛ امروز این قانون را نمی‌خواهند و اجازه تغییر این قانون به آنها داده نمی‌شود. ولایت‌فقیه از منظر فکری قرار است تا امری را برای جامعه تسهیل کند. ولایت جزء وظایف ولی‌فقیه نیست و زمانی که ولایت را برعهده او می‌گذاری می‌تواند؛ بر همین مبنا بگوید؛ من به اینجا رسیدم که روسری یک مساله سیاسی شده است و از فرد آن را

به‌عنوان نسل بعد باید اینجا پرسشگر باشم. آیا جامعه ایرانی معترض نیست؟ جامعه ایرانی به‌شدت و علی‌الخصوص به مساله معیشت معترض است، به این دلیل که هشت‌سال در حوزه اجرایی و چندین‌سال در مجلس به‌صورت عملی تعطیل بود. در آن سال‌ها کشور تنها یک ایده داشت و آن هم قرارداد بستن با غرب بود. نمی‌خواهم از دولت دفاع کنم، اما باید انصاف داشت این سوال‌ها را باید در سال سوم دولت پرسید. دولت امروز دارد تاوان اشتباه‌های دولت قبل را می‌دهد. بعد اینجا نشسته‌ایم و می‌گوییم جمهوری اسلامی به‌طورکلی ناکارآمد است. می‌خواهم بگویم جمهوری اسلامی همان حکمرانی است که در آن ۶۳ درصد مردم به آقای روحانی رای دادند و آن روز ناکارآمد نبود. بعد از او در سال ۱۴۰۰ کمترین میزان مشارکت در انتخابات انجام شد. پیش از این در سال ۱۳۷۲ این رکورد برای دولت دوم آقای هاشمی بود. حالا که سرمایه اجتماعی نابود شده به آقای رئیسی هدیه داده شده و حالا با این شرایط کل نظام باید پاسخگوی این شرایط باشد. جالب‌تر از این، با اعتراض ۳۰۰ هزار نفر در کف خیابان می‌گوییم کل مردم مخالف نظام جمهوری اسلامی شده‌اند. امروز خیلی از مردم مثل خودم به شرایط جمهوری انتقاد دارند اما این انتقاد و مطالبه‌گری بسیاری از مردم به شرایط جمهوری اسلامی را بر پایه مخالفت با کل نظام بدانید، به دور از انصاف است.»

همه نهادها باید زیرنظر دولت اداره شوند

محبی نیا: «آقای مرادی از من می‌پرسد که شما چه کاری کردید؟ عملکرد من در اینجا مطرح نیست. از منظر فلسفه سیاسی دولت باید امنیت، اقتصاد و سیاست را در دست داشته باشد و به شخص هم ربطی ندارد. در آخرین دوره حضور در مجلس طراحی نوشتنم که همه نهادها زیرنظر دولت باشند. دولتی که امنیت و اقتصاد در دستانش نباشد، چه کاری می‌تواند انجام دهد؟ من گفتم همه نهاد‌های فرهنگی زیرنظر دولت بروند. تفاوت زمانی ایجاد می‌شود که به جای تعریف مسائل و مشکلات به یکدیگر نقد می‌کنیم.»

قانون هماهنگ با شرایط روز نیست

سید محمود علیزاده طباطبایی عضو کانون وکلا: «به استناد جلد سوم صفحه ۳۸۳ صحیفه نور امام خمینی نیز برای بعد از زمان شاه هیچ تصویری از حکمرانی نداشتند. یعنی بعد از انقلاب اسلامی حتی بنیانگذار آن نیز به‌صورت دقیق از شیوه و نوع حکمرانی چیزی را نمی‌دانست. جمهوری اسلامی اولین نظام حکمرانی مذهب شیعه در جهان اسلام بود و تا قبل از آن مذهب شیعه برخلاف اهل سنت که سال‌ها سابقه حکمرانی داشت؛ حکومتی را شروع کرد که تصور روشنی از آن نداشت. بسیار ساده‌انگارانه جمهوری اسلامی فعالیت خودش را آغاز کرد. قانون تعزیرات تا زمان آیت‌الله شاهرودی مشکل داشت و تا همان زمان ۱۰۰ شتر و هزار دینار دیه مقتول مشکلی بود. از آن سال به بعد آقای شاهرودی قیمت روز شتر را جایگزین تعداد ۱۰۰ شتر کرد. این مبنا تا سالی که قیمت شتر افزایش پیدا کرد همین بود. باید قبول کنیم که با روش هزار و چهارصد سال پیش نمی‌توان حکمرانی کرد. مردم باید براساس اصل ۶ قانون نمایندگانی را برای خدمتگزاری مردم دعوت کنند.»

تاریخ حکمرانی شیعه از صفویه آغاز شده است

فرزانه سرپرست عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب: «در پاسخ به آقای طباطبایی باید بگویم چطور مذهب شیعه سابقه حکمرانی نداشته اما تاریخ شیعه در ایران از زمان صفویه شروع می‌شود. مگر قاجار بعد از صفویه شیعه نبود؟ بعد از قاجار پهلوی بود شیعه بود و این کلام شما کاملا اشتباه است. بیان عالمان دین آشنایی با حکومت نداشتند پذیرفته نیست. چطور می‌گویید دین اسلام برای هزار و ۴۰۰ سال پیش است و دیگر نمی‌شود به آن استناد کرد؟ در حالی دین اسلام لاتینتر است و برای همه زمان‌ها است. دین یعنی دستورالعمل زندگی و مگر خدا تغییر کرده که ما روی دستورالعمل زندگی دست می‌گذاریم؟ اگر حجاب را می‌گوییم؛ حکم خداست و این حکم در هیچ زمانی تغییر نمی‌کند. قانون ما چیزی قرآن نیست و تغییر پذیر نیست اگر به مذاق کسی خوش نمی‌آید باید آن فرد خودش را تغییر دهد.»

قانون باید با توجه به مسائل روز تدوین شود

جعفر موحدی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز و صاحب‌شهر: «نظام قانونی تجلی در قانون دارد و در دیگر ارکان کمتر متجلی می‌شود. سوالی این است که منشأ این قانونگذاری چیست و حدود و ثغور آن چقدر است؟ ما قانونگذاری درست و صحیحی در کشور نداریم. ما قانون‌هایی را وضع می‌کنیم که دارای پیشینه ارتزی نیست. زمانی نصب تجهیزات ماهواره را ممنوع و جرم اعلام کردیم ولی امروز همین نمایندگان مجلس در خانه خود ماهواره دارند. خیلی از کشورهای پیشرفته به این رسیده‌اند قانونی که پیشینه‌اش درست نشده، اجرائی نشود. این امر هیچ ربطی به شرع و دین هم ندارد. برای مثال در دین دروغ‌گویی حرام اعلام شده اما آیا در قانون برای فرد دروغ‌گو جرمی اعلام شده است؟ به غیر از مهم‌باید در قانونگذاری اولویت‌بندی را جدی گرفت. در قانون تعزیرات ما اعلام شده که هر فعل حرامی جرم تلقی شود. این یکی از اشکالات قانون ماست، برای مثال سلام را مستحب می‌دانیم ولی جواب سلام واجب است و ترک آن حرام است. آیا اگر به کسی جواب سلام داده نشود جرم انجام داده؟»